

Kulturminner og -miljøer i jordbrukets kulturlandskap

Kari Stensgaard
Norsk institutt for skog og landskap

Bonden = vår viktigste
kulturminneforvalter?

«Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer
i landbruket skal forvaltes som grunnlag for
kunnskap, opplevelse og verdiskaping»

(Landbruks- og matdepartementets (LMD) miljøstrategi 2008-2015)

Trusler mot kulturminner i jordbrukslandskapet

- Funksjonstømming og forfall
- Gjengroing
- Fjerning
- Nedbygging av omkringliggende areal
- Fraksjonering av kulturmiljøer

Tilstandsovervåking og resultatkontroll i jordbrukets **kulturlandskap**: 3Q

Myndighetene trenger et faktagrunnlag for å vurdere

- om utviklingen går i ønsket retning
- om virkemidler og støtteordninger har ønsket effekt

Et utvalg objekter og miljøer:

- viktige og typiske for kulturhistorien
- egnet til å indikere endringer

følges ved hjelp av:

- flybilder (ca.950 flater)
- feltregistrering (ca.130 flater)
- SEFRAK og Askeladden

Bolighus

Ca. 26 % av alle bolighus på feltflatene står ubebodd

Ca. 34 % av bolighus i SEFRAK på feltflatene står ubebodd

skog+
landskap

Tilstand på bygninger på feltflatene

	God tilstand %	Forfall %	Ruin %
Totalt	85	12	3
Bolighus	92	7	1
Driftsbygninger	83	15	2
Sommerfjøs	23	30	47

Enhetslåven

58% i bruk. 81 % i god stand.

Driftsbygninger - stor variasjon i utforming

Bryggerhus/eldhus

Løe

Smie

Stabbur

Av førindustrielle hustyper er det bare Stabburet vi finner i stort antall og i god stand

Jordkjeller

Sommerfjøs

Gravminner

Feltobservasjoner

60 % helt/delvis gjengrodd

52 % dårlig tilstand

72 % merknad om skade/påvirkning

Steingjerder

Feltobservasjoner:

50 % helt/delvis gjengrodd

20 % i sterkt forfall

Flyfototolking:

Noe økning i km synlig steingjerde

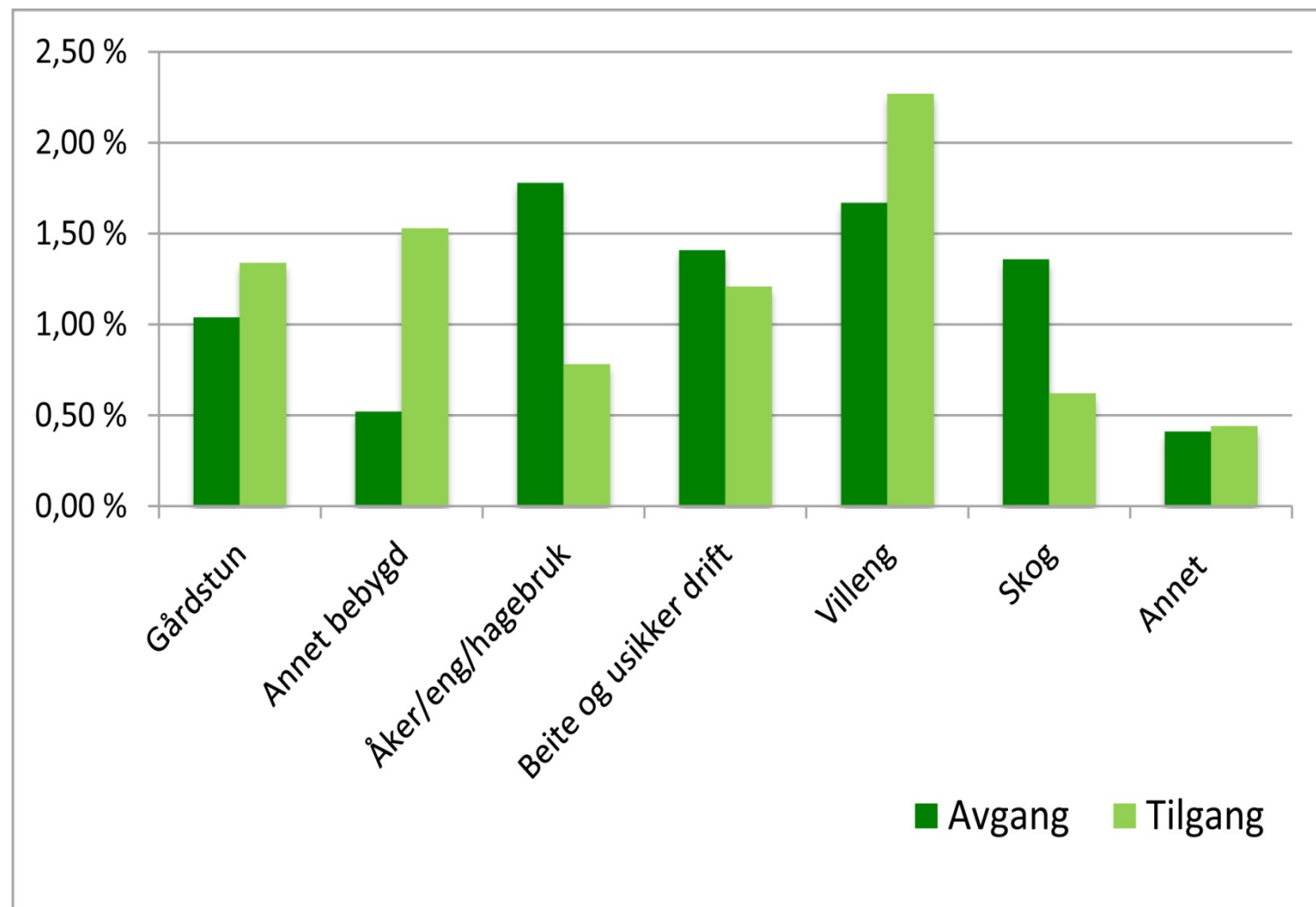
Hva skjer med arealene
som omgir kulturminnene?

Arealendringer rundt SEFRAK-bygninger 1

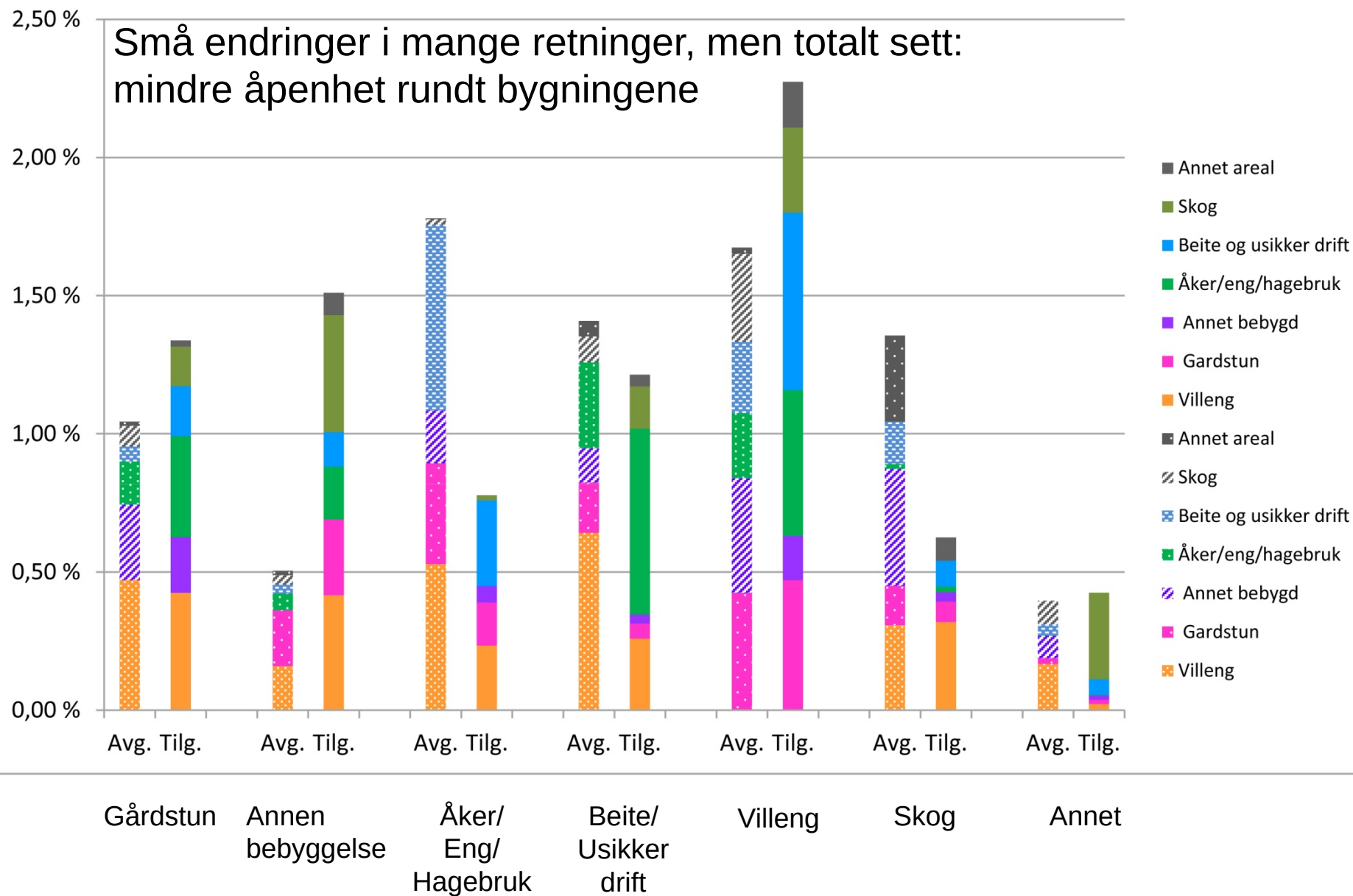

skog+
landskap

Arealendringer rundt SEFRAK-bygninger 2

Små endringer i mange retninger, men totalt sett: mindre åpenhet rundt bygningene

Fra gårdstun til villeng

Fra setervoll via villeng til skog

Seterprosjekt

Feltregistrering: 300 flater á 5 km²: Start 2009, 6-7 ár.

Bygninger + kulturminner + setervoll + setermiljø

Fra produksjon til rekreasjon – store endringer i bygningsmiljøene

Press på arealene

Forfall og gjengroing
(dette ser vi i alle seterområder)

Mange grunneiere gjør en stor innsats
i å ta vare på kulturminner

Seterdrift er fortsatt en viktig del av
gårdsdrifta enkelte steder

Takk for oppmerksomheten!

